

Rehtori ja erikoistutkija Seija Mahlamäki-Kultanen:

”Ammatillinen opettajuus on yhä enemmän aikuisten kohtaamista”

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuvat opiskelijat ovat yhä useammin aikuisia. He voivat tulla hankkimaan jo kolmatta ammattiaan tai tutkintoaan.

Rehtori ja erikoistutkija Seija Mahlamäki-Kultasen mukaan tällaiseen aikuisten kohtaamiseen ja ohjaamiseen liittyvät erilaiset kysymykset, kuten opintojen henkilökohtaistaminen, merkitsevät osalle opettajista aikamoista haastetta.

– Opettajuuteen ei tänä päivänä enää kuulu aikaisemmassa määrin perinteistä ammattitradition siirtämistä. Jos opettaja siirtää opiskelijalle jotain pysyvää, niin silloin on kysymys pikemminkin yleisistä työelämän valmiuksista.

Ammatillinen opettaja voi vahvistaa opiskelijan valmiutta uusintaa ammattitaitoaan ja selvittää työelämässä. Mutta ei hän voi ajatella, että se mitä minä tänään sinulle opetan, olisi pätevää kymmenen vuotta tästä eteenpäin, puhumattakaan siitä, että se tieto riittäisi sinulle koko ammatillisen uran ajaksi.

Mahlamäki-Kultasen mielestä ammatillisessa koulutuksessa törmätään yhä useammin siihen tilanteeseen, että koulutukseen hakeutuva aikuinen on menettänyt työpaikkansa tai hänen vanha ammatinsaan on menettänyt arvonsa nykypäivän työelämässä.

– Opettajan kohtaaman ihmisen

ammatti-identiteetti ja ammattiylpeys ovat silloin kovalla koetuksella. Siinä joutuu olemaan aikuisen auttajana tilanteessa, joka voi olla kummallekin aivan uusi.

Vastuuntuntoiset opettajat voivat kokea tällaiset tilanteet varsin kuluttavina ja kuormittavina. Opettajien jakamisen kannalta olisi tärkeitä kyetä kohtuullistamaan työtaakkaa ja tekemään selväksi se, mitä itse kunkin tulee tehdä ja mitä itse kukin voi tehdä.

– Voi sanoa, että ammatillisen koulutuksen kentällä ongelmat alkavat aina nuorisoikäluokan sosiaalisista ongelmista ja päättyvät meidän taloudelliseen kilpailukykyymme kansakuntana. Niiden ratkaisemista ei tietenkään voi yksittäiseltä opettajalta edellyttää.

Seija Mahlamäki-Kultasen mielestä työssäoppimisjaksot on otettu erinomaisen hyvin vastaan sekä oppilaitoksissa että työpaikoilla. Hän on jäsenenä Koulutuksen arviointineuvoston suunnitteluryhmässä, joka valmistele työpaikoilla tapahtuvan oppimisen kansallista arviointia.

Työpaikkaohjaajille kasvatusvastuuta

Ammatilliseen opettajuuteen liittyy tänä päivänä monenlaisia haasteita. Opettajilta edellytetään uusia taitoja, joista useimpien mainitaan riittävät tietotekniset valmiudet. Verkko-opetus on lisääntynyt, mutta Mahlamäki-Kultanen uskoo, että ammatillisessa koulutuksessa säilyy erityisesti toisella asteella edelleenkin vahvana painotuksena lähiopetus.

– Työssäoppimisen merkityksen korostuminen on nostanut myös työpaikkaohjaajat uudella tavalla esiin. Tämän päivän työelämässä osa kasvatus-

ta siirtyy heille. Opettajan onkin nähtävä työpaikkaohjaaja yhä enemmän tasavertaisena työtoverina.

1990-luvun puolivälin jälkeen tapahtui säädösten muutosten ja opetuksen kehittämistoiminnan vaikutuksesta suuri muutos siinä, että opettajien oli hallittava yhä enemmän opetushallintoon kuuluvia asiakokonaisuuksia. Riviopettaja joutuu nykyään olemaan varsin monessa mukana.

– Suurin osa meidän oppilaitoksemme opettajista kokevat sen myönteisenä. He eivät halua palata siihen aikaan, että toiset jakoivat tehtävät ja opettajat toteuttivat ne. Mutta on myönnettävä, että se kuormittaa ja edellyttää täydennyskoulutusta.

Mahlamäki-Kultanen on Karkun kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitoksen rehtori. Oppilaitos kuuluu Vammalan seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymään.

Rehtori ja tutkija samalla tuolilla

Kun Seija Mahlamäki-Kultanen väitteli filosofian tohtoriksi vuonna 1998, hän jäi pohtimaan, millä tavalla hän parhaiten voisi yhdistää tieteellisen jatkotutkintonsa tarjoamat mahdollisuudet ja käytännön työn kautta hankkimansa kokemuksen ammatillisen koulutuksen saralla.

– Onneksi kuntayhtymässä oli kaukoviisautta ja joustavuutta tässä asiassa. Olen saanut monen vuoden ajan osittaisen virkavapauden ansiosta tehdä tutkimustyötä, jonka tarkoitus on kehittää sekä toisen asteen että ammattikorkeasteen koulutusta.

Mahlamäki-Kultanen käyttää viikotyöajastaan yli puolet Tampereen yliopiston ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksessa Hämeenlinnassa. Tällä hetkellä hän työskentelee siellä Noste-ohjelman vaikuttavuutta käsittelevän tutkimuksen parissa. Professori **Juhani Hongan** siirryttyä Hämeen maakuntajohtajaksi jotkut osa-aikaiseen professuuriin liittyneistä työtehtävistä siirtyivät hänelle.

– Opetushallitukselle teemme näyttöihin liittyviä tutkimuksia. Opiskelijaohjaus on minulle hyvin tärkeä asia. Lisäksi opetan tietoteknistä laadullista analyysia.

– Työskentelyni Hämeenlinnassa tässä laajuudessa on ollut mahdollista, koska minulla on ollut sijainen, joka on hoitanut koulun hallintoon kuuluvat virkatehtävät. Karkussa tekemäni työ liittyy enimmäkseen opetuksen kehittämishankkeiden johtamiseen ja rahoituksen hakemiseen niihin.

Markku Tasala

